

Toetsingsadvies over de Aanvulling op het
milieueffectrapport Grensmaas 2003

15 augustus 2003

1270-180

ISBN 90-421-1208-3
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER DE AANVULLING OP HET MER.....	2
2.1 Motivering van de alternatieven	2
2.2 Verspreiding van de verontreiniging uit de bergingen	3
2.3 Effecten voor de beschermde natuur in Vlaanderen	4

1. INLEIDING

Op 13 juni 2003 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) een toetsingsadvies uitgebracht over het MER Grensmaas 2003. Daarin sprak zij haar waardering uit voor de grote hoeveelheid nuttige informatie die in het MER en de achtergrondrapporten bijeen was gebracht.

Bij het toetsen van het MER heeft de Commissie desondanks op een drietal punten ontbrekende informatie gesignaleerd die zij essentieel acht voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming over het Omgevingsplan. De Commissie adviseerde deze in een Aanvulling op het MER te presenteren voordat het besluit wordt genomen. De tekortkomingen betroffen:

- de motivering van de samenstelling van het voorkeursalternatief en het meest milieuvriendelijke alternatief op basis van een overzicht van de voor- en nadelen van de in beschouwing genomen deelvarianten;
 - de onderbouwing van de uitspraak dat de emissies uit de dekgrondbergingen zonder aanvullende isolerende maatregelen aan de eisen uit het Beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie zullen kunnen voldoen;
 - de beschrijving van de effecten voor de beschermde natuur in Vlaanderen.
- Bij het eerste punt vroeg de Commissie speciale aandacht voor de Griffioenvariant, de modificatie daarvan voorgesteld door de gemeente Sittard-Geleen-Born en het zogenoemde Meest Sobere Alternatief.

Op 31 juli 2003 heeft de Commissie de Aanvulling op het MER ontvangen met het verzoek hierover voor 19 augustus 2003 advies uit te brengen.

Omdat de Aanvulling in de vakantieperiode beschikbaar is gekomen, is nog geen officiële ter visie legging geweest. Wel is er overleg geweest met de meest betrokken (inspraak)groeperingen. De Commissie heeft een schriftelijke reactie ontvangen (zie bijlage 2) en deze bij haar advisering betrokken.

2. OORDEEL OVER DE AANVULLING OP HET MER

2.1 Motivering van de alternatieven

De nadere motivering van de alternatieven bevat drie belangrijke nieuwe onderdelen: een nadere beschouwing over mogelijke varianten voor de aanleg van de berging(en) bij Koeweide, een uitwerking van het zogenoemde *meest sobere alternatief* en gegevens op hoofdlijnen over de kosten van de verschillende planonderdelen.

Koeweidevarianten

Het hoofdstuk over de verschillende oplossingen voor de rivierverruiming en berging bij Koeweide geeft een goed beeld van de mogelijke bestuurlijke keuzes voor dit deelgebied en de voor- en nadelen die daaraan (voor het milieu) zijn verbonden. Bij de besluitvorming over het POL Grensmaas moet blijken welke effecten het zwaarst wegen.

Meest sobere alternatief

De Commissie heeft waardering voor de constructieve wijze waarop de aange-reikte hoofdlijnen uit de inspraak over het meest sobere alternatief in de Aan-vulling tot een relatief volwaardig alternatief zijn uitgewerkt. Daarmee is nut-tige aanvullende informatie voor de besluitvorming beschikbaar gekomen.

De uitwerking van het MSA voldoet op onderdelen niet aan de wensen van de insprekers. Een belangrijk verschil is dat het alternatief niet uitgaat van aan-leg van de Vlaamse Boertien locaties. Hoewel uit het eerdere MER duidelijk naar voren is gekomen dat bij het realiseren van deze locaties een vrij grote waterstanddaling kan worden bereikt en uit de Aanvulling blijkt dat de daar-voor benodigde kosten relatief laag worden geraamd, heeft de Commissie er begrip voor dat het MER zich - gegeven de bestuurlijke randvoorwaarden - in eerste instantie richt op maatregelen die onder verantwoordelijkheid van de Nederlandse overheid kunnen worden uitgevoerd. De te verwachten voor- en nadelen van aanleg van de Vlaamse locaties zouden wel een belangrijke rol moeten spelen bij het “Cumulatieve onderzoek” dat op dit moment gaande is. Een tweede verschil is dat de bedenkers van het meest sobere alternatief zich niet gebonden achten aan de doelstelling dat 1000 ha nieuwe natuur moet worden aangelegd. De Commissie acht de keuze die in de Aanvulling op dit punt is gemaakt, methodologisch juist. Met andere uitgangspunten zou im-mers ook een ander voorkeursalternatief gemaakt kunnen worden. Voor de onderlinge vergelijkbaarheid dienen de uitgangspunten zoveel mogelijk gelijk te zijn.

Kostengegevens

Doordat in de Aanvulling inzicht is gegeven in de kosten van de verschillende planonderdelen is beter navolgbaar geworden hoe de budgetneutraliteit van het voorkeursalternatief tot stand is gekomen.

De Commissie stelt vast dat de Aanvulling over de motivering van de alternatieven interessante en nuttige aanvullende informatie voor de besluitvorming biedt en concludeert dat op dit punt nu de essentiële informatie aanwezig is.

2.2

Verspreiding van de verontreiniging uit de bergingen

Voor het MER Grensmaas 2003 zijn geen verspreidingsberekeningen uitgevoerd maar is gebruik gemaakt van de resultaten van de berekeningen die bij het MER Grensmaas 1998 en het InrichtingsMER Meers zijn uitgevoerd. (In de richtlijnen werd deze aanpak ook voorgesteld, vooropgesteld dat een analogeredenering inderdaad toereikend zou zijn.) De Commissie vond echter dat de analogeredenering in het MER een onvoldoende onderbouwing gaf van de uitspraak dat de emissies uit de dekgrondbergingen zonder aanvullende isolerende maatregelen aan de eisen uit het Beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie zullen kunnen voldoen.

In de Aanvulling zijn aanvullende argumenten gegeven en aanvullende gegevens gepresenteerd om deze uitspraak beter te onderbouwen in aansluiting op de kritiekpunten die door de Commissie zijn genoemd.

De Commissie concludeert dat ook voor dit onderdeel nuttige nieuwe gegevens zijn gepresenteerd en dat met de Aanvulling grotendeels wordt voldaan aan het gevraagde in de Richtlijnen. Over de nog resterende onzekerheden zal definitief uitsluitel in de InrichtingsMER'en moeten worden gegeven. De resultaten van de uitgevoerde analyse acht de Commissie voldoende voor een besluit over het Omgevingsplan.

In de Aanvulling wordt aannemelijk gemaakt dat bij ongescheiden berging de verspreiding van verontreinigingen uit de dekgrondbergingen aan de criteria van het Beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie zal kunnen voldoen. De Commissie benadrukt echter dat de uitkomsten gevoelig zijn voor aannamen in modellen, zowel voor wat betreft de kwaliteit van de te bergen dekgrond als de geochemische en geohydrologische parameters die het gedrag van verontreinigende stoffen en de stroming in en in de omgeving van een berging bepalen. Voorzichtigheid is daarom geboden in situaties waarin de berekende fluxen de normflux benaderen.

Om die reden acht de Commissie ten minste voor drie bergingen in de inrichtingsMER'en nog verspreidingsberekeningen nodig. Daarin moet tevens meer gedetailleerd rekening worden gehouden met alle relevante aspecten van de inrichting van de dekgrondbergingen. Die bergingen zijn:

- Koeweide, omdat daar volgens de Aanvulling sprake kan zijn van een overschrijding van de normflux vanwege verontreinigingsgraad van de grond en omdat er een meer doorlatende onderlaag is;
- Nattenhoven vanwege de relatief hoge verontreinigingsgraad van de te bergen grond en de geometrie (langgerekte vorm) van de berging;
- Itteren vanwege onzekerheden over de inrichtingskeuzen die de verspreiding kunnen beïnvloeden (oplossing voor de Geul, al dan niet aanleggen van kleischerm, kwaliteit afdeklaag en grondwaterstroom erdoorheen).

Aan de hand van de uitkomsten van deze berekeningen kunnen conclusies over de andere bergingen worden onderbouwd, vooropgesteld dat de basisgegevens (verontreinigingsgraad te bergen materiaal, geometrie en ligging van de bergingen) van deze bergingen niet ingrijpend veranderen.

Bij de uit te voeren berekeningen vraagt de Commissie aandacht voor:

- de aangescherpte normen voor PAK's;
- de noodzaak om bij (dreigende) overschrijding van de normfluxen eerst een ALARA-beschouwing over reductie van de emissies te geven, alvorens de derde stap van het toetsingskader van het Beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie wordt uitgevoerd.

Tot slot adviseert de Commissie de verontreinigingsgraad van de te bergen grond te monitoren, omdat de resultaten van de berekeningen daarvan sterk afhankelijk zijn.

2.3

Effecten voor de beschermde natuur in Vlaanderen

De Aanvulling over de effecten op de beschermde natuur in Vlaanderen is de-
gelijk van opzet. De punten die in het eerdere toetsingsadvies zijn gevraagd,
zijn naar het oordeel van de Commissie goed in beeld gebracht.

De essentiële informatie voor de besluitvorming over de beschermde natuur in
Vlaanderen is hiermee beschikbaar gekomen.

Duidelijk is aangegeven dat er een aantal bijzonder grondwatergevoelige na-
tuurgebieden aan Vlaamse zijde aanwezig is waar vanwege het natuurbe-
schermingsregime een nuleffect van het Grensmaasproject moet worden na-
gestreefd. Het gaat hierbij met name om Ven onder de Berg en de hangwater-
zones van de Ziepbekvallei. In deze gebieden treedt namelijk een aanzienlijke
grondwaterdaling op. Uit nader onderzoek (metingen) moet blijken of dat ook
tot dalingen leidt in het grondwater in het grindpakket, zodanig dat extra be-
schermende maatregelen noodzakelijk zijn.

De grondwaterdaling in Maaswinkel kan schadelijk zijn voor de aanwezige
amfibieënpopulatie, waardoor maatregelen nodig zijn. In de overige grondwa-
tergevoelige gebieden worden geen significante effecten verwacht met name
door intern waterbeheer of een van grondwater onafhankelijke watervoerend-
heid.

De Commissie herhaalt de aanbeveling uit haar eerdere advies dat het belangrijk
is dat tijdig duidelijk wordt wie verantwoordelijk is voor de uitvoering, de kosten en de
risico's van de maatregelen. Ook zullen er goede afspraken moeten komen over het
tijdstip van realisering (voorafgaand, tijdens of na uitvoering van het Grensmaasplan).